

Kosóczki Tamás: *Magyar orgonatervező-szakértők diszpozíciói a XX. század első felében*. Tóth Sándor Attila (szerk.): *Értekezések, tudományos dolgozatok*, 22. Eötvös József Főiskola. Baja 2014. 332 o.

A nagy múltú Eötvös József Főiskola a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelentette meg sorozatában a fontos organológiai művet, amely a szerző művészdoktori (DLA) értekezésének átdolgozott változata.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Tanácsa 2010-ben *summa cum laude* minősítéssel ismerte el a disszertáció szerzőjének szakmai munkáját. Méltán, hiszen mint a kötet hátsó borítóján Enyedi Pál opponensi véleményének sorai rávilágítanak: „A disszertáció nélkülözhetetlen alapanyagot szolgáltat további orgonatörténeti, interpretációtörténeti kutatásokhoz”. A könyv mintegy 170 oldalon taglalja témáját, melyet 130 oldalnyi diszpozíciótár és 16 oldalas színes fényképmelléklet egészít ki. A teljes mű —az eddigieken túl— bevezetővel, köszönetnyilvánítással, impozáns irodalomjegyzékkel, valamint a rövidítések magyarázataival mindösszesen 332 oldalon tárul az olvasó elé. A könyv szakmai olvasótábora számos okból nem nélkülözheti könyvtárából a kötetet.

1. Széles körű kutatásra alapuló, igen jelentős tudományos munka vált elérhetővé. Az író nem elégedett meg a szakirodalomban olvasható összegző véleményekkel, hanem mélyreható vizsgálatot végezve a már ismert feltevéseket tényekkel igazolja, továbbá számos új forrást ismertet meg olvasóival. Orgonagyári dokumentumok levéltári kutatása, feldolgozatlan szakértői hagyatékok feltárása, magyar és idegen nyelvű folyóiratok szemléje képezte vázát a munkának, melyhez a kortanúkkal az utolsó pillanatokban készített személyes interjúk társulnak. A dolgozatot jellemző olvasmányos stílus rendszerező igényességgel párosul, ezt mutatja a logikus felépítés és a számos táblázat, mely segíti az információk befogadását. Hármass bevezetés (prelúdium; az orgonaszakértői praxis kialakulásának háttere; az orgonaépítészet korabeli stílusainak bemutatása) vezet el a dolgozat lényegi részéhez, a könyv címében megjelölt témához. Ebben Árokháty Béla, Geyer József, Schmidthauer Lajos, Sugár Viktor, Szakolczay-Riegler Ernő és Zalánfy Aladár életművének ismertetése, diszponálási elveik bemutatása külön alfejezetekben olvasható. Ezt követően az orgonatervező-szakértők tevékenységét veti össze a szerző: a szakértők egyénenként eltérő, esetenként egybevágó diszponálási szokásait, orgonaterveit összefoglalóan jellemzi, értékeli.

2. A könyvből kitűnik, hogy a feldolgozott időszak —az elterjedt vélekedéssel szemben— olyan korszak volt, amikor a magyar orgonaépítészet még lépést tartott az európai irányzatokkal. (Kedvezőtlen történelmi változások miatt mára ennek sajnálatos hiányát érezzük.) Az egyes szakértők személyi-

ségén, ízlésén, s bőven idézett megnyilatkozásain keresztül élénk organológiai közéletet ismerhetünk meg, és eközben kiváló korrajzot is kapunk a múlt század első feléről. A hazai organatörténet számos problémájára találhatunk választ, s juthatunk további inspiráló kérdésekig.

3. A mű —tudományos értékén túl— napjaink hazai orgonaépítészetének is tanulságokkal szolgál. Amint a dolgozatból is kitűnik, az orgonaszakértői munka rendkívül összetett, alapos felkészültséget kívánó tevékenység, melynek mibenléte gyakran a szakemberek körében sem tisztázott. A kötet a figyelmes olvasónak ehhez is segítséget, iránymutatást ad. Ha kezdetben, történetileg, nem is vált ketté a tervező-szakértők és az átvételt irányító szakértők (műszaki ellenőri) szerepköre, a XX. század első felének nagy formátumú, bemutatott organológusai már egyértelműen a tervezéstől jelenlévő konzulens feladatát látták el. Azonban az is világossá válik, hogy ez nem pusztán szakmai kérdés volt, hanem gyakran mélységesen szubjektív, esetleg ideológiáktól sem mentes, sőt etikai vonatkozásokat is felvető felelősségteljes megbízatás.

4. A honi orgonás interpretációtörténet bemutatott jelentős alakjai iránti közös adósságunk törlesztésére is vállalkozott Kosóczy Tamás. Munkájának eredményével elődeink jobb megismerését segíti, így az helyet követel magának mind az orgonaoktatás, mind a hangszereszképzés tananyagában, továbbá nyilvános szakmai fórumokon, melyek alkalmat kínálhatnak az előttünk járt nemzedék értékes munkájának megismertetésére.

Kívánjuk, hogy e könyv legyen hatással a téma további kutatására s a jövőben születő hazai tudományos művekre, egyúttal segítse az orgonaszakértői munka színvonalának és elismertségének növelését.

Méhes Balázs

*Az egri főszékesegyház orgonája.
Zsaskovszky Endre szakértői
közreműködésével 1864-ben
készítette Ludwig Mooser.
(1963 előtt készült fotó)*